

Opcat-inspektion av Polismyndigheten, polisregion Nord, arresten Vilhelmina, den 20–22 november 2018

Inspektionens genomförande

På uppdrag av JO Cecilia Renfors genomförde biträdande enhetschefen Karl Lorentzon tillsammans med föredraganden Simon Törnvall (protokollföreläsare) den 20–22 november 2018 en förannämld inspektion av Polismyndigheten, polisregion Nord, arresten Vilhelmina. Under samma period inspekterades även arresterna Lycksele och Storuman (se JO:s protokoll i dnr 7556-2018 och 7558-2018).

Inspektionerna inleddes i Lycksele den 20 november 2018 med att tf. lokalpolisområdeschefen och arrestföreståndaren AA presenterade verksamheterna vid de tre arresterna. Den 21 november besöktes arresten Vilhelmina. Där togs JO:s medarbetare emot av gruppchefen BB. Efter en förevisning av arrestlokalen hölls ett samtal med en arrestvakt. En översiktlig granskning gjordes av bl.a. arrestant- och omhändertagandeblad, tillsynsblad, avvisiteringsblad och blanketter för säkerhetsbedömningar samt förmansprövning på distans. Besöket avslutades med en kortare avstämning där BB, kriminalinspektören och förundersökningsledaren CC och assistenten DD deltog.

Inspektionerna av arresterna Lycksele, Storuman och Vilhelmina avslutades den 22 november i Lycksele med en genomgång där JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser från samtliga tre arrester. Vid genomgången deltog AA.

Syftet med inspektionen

Inspektionen är en del av JO:s verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, Opcat-verksamheten. Denna verksamhet har under 2018 ett fokus på transporter av frihetsberövade.

Opcat är den engelska förkortningen av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention (Optional Protocol to the Convention against Torture). Länder som anslutit sig till protokollet har förbundit sig att inrätta ett nationellt besöksorgan som regelbundet besöker platser där personer kan hållas frihetsberövade. I

Sverige har JO tilldelats detta uppdrag. Information om JO:s Opcat-verksamhet finns på JO:s webbplats.

Uttalanden av JO Renfors med anledning av inspektionen

Protokollet från inspektionen av arresten Lycksele innehåller uttalanden av JO Cecilia Renfors som även berör arresten Vilhelmina.

Arrestverksamheten i lokalpolisområde Södra Lappland

I protokollet från inspektionen av arresten Lycksele finns en redogörelse för det som gäller generellt för arrestverksamheten i lokalpolisområdet södra Lappland. Redogörelsen omfattar allmänna uppgifter om lokalpolisområdet samt iakttagelser om arrestvakternas utbildning och kompetens, förmansprövning på distans, frihetsberövande enligt lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) och transporter av frihetsberövade.

Iakttagelser beträffande arresten Vilhelmina

Organisation

Arresten ligger i polishuset i Vilhelmina och har en cell för gripna och anhållna samt två tillnyktringsceller. Under perioden januari–november 2018 hade det tagits in 12 personer i arresten för tillnyktring och 9 personer som var gripna eller anhållna. Under inspektionen var inte någon frihetsberövad intagen i arresten.

Polismyndighetens handbok för arrestverksamheten (PM 2017:63) gäller för verksamheten i arresten. Det finns också kompletterande lokala skriftliga rutiner. Samma lokala rutiner används också i arresten Lycksele. I dem anges mycket kortfattat vissa moment som arrestvakter och poliser behöver utföra när någon tas in i arresten.

Det uppmärksammades att det fanns gamla tjänsteföreskrifter i den rutinpärm som arrestvakterna har tillgång till. De äldre tjänsteföreskrifterna var även uppsatta i inskrivningsutrymmet.

Den fysiska miljön

Arresten Vilhelmina är relativt nybyggd. De frihetsberövade tas in genom ett garage som leder till det utrymme där inskrivningen genomförs. Utrymmet för inskrivning är kameraövervakat. Arrestens tre celler befinner sig i direkt anslutning till inskrivningsutrymmet. I korridoren finns även en kombinerad toalett och dusch. Toalettstol m.m. är av metall. Genom en dörr i korridorens ena ände kommer man ut på rastgården.

Tillnyktringscellerna har endast en madrass på golvet. Anhållningscellen är normalutrustad med en väggfast brits, bord och sittplats. Sittplatsen utgörs av en väggfast pall och uppskattningsvis finns det ett 30 centimeter stort utrymme mellan pallen och golvet. Cellen är utrustad med en toalett. Det finns inte någon dörr till toaletten. Samtliga celler är försedda med fönster. För att hindra insyn är persiennerna neddragna och vinklade. Inflödet av dagsljus uppfattades av

JO:s medarbetare ändå som relativt gott. Företrädare för Polismyndigheten framhöll att som regel brukar anhållna inte bli kvar speciellt länge i arresten. Om det blir aktuellt med häktning flyttas den anhållne till arresten Lycksele.

Arrestens rastgård består av fyra gråa cementväggar med ett gallertak. För att förhindra att rastgården fylls av snö under vintertid har det monterats ytterligare ett tak ovanför gallertaket. JO:s medarbetare upplevde rastgården som ett mörkt och slutet rum. Rastgården är kameraövervakad.

Arrestlokalen gav ett fräscht och välhållet intryck.

Ankomsten till arresten

Den polispatrull som för in den frihetsberövade till arresten genomför avvisiteringen. Manliga frihetsberövade avvisiteras i inskrivningsutrymmet, medan kvinnor avvisiteras i det kombinerade dusch- och toalettutrymmet. Om det är fråga om någon som är omhändertagen för tillnyktring dokumenteras åtgärden på en utskrivna blankett. Är personen misstänkt för brott sker dokumentationen endast i datasystemet Durtvå. Om arrestvakterna finns på plats biträder de poliserna.

JO:s medarbetare granskade handlingarna i "arrestliggaren" avseende de frihetsberövade som tagits in i arresten under 2017 och 2018. I något fall noterades att det inte fanns någon dokumentation över genomförd förmansprövning på distans och säkerhetsbedömning. I ett fall saknades säkerhetsbedömningen och vid en kontroll kunde det konstateras att den hade skickats till stationsbefälet i Umeå. Den hade dock inte sparats i någon form. I något fall saknades uppgift om beslutad tillsyn.

I fråga om omhändertagna för berusning saknades i flera fall anteckningar om när frigivning hade skett.

Tillsyn

Omhändertagna för berusning får i normalfallet tillsyn var femtonde minut. Personer som är misstänkta för brott får i normalfallet tillsyn en gång i timmen.

Vid granskningen av tillsynsbladen uppmärksammades i några fall att anteckningar över utförd tillsyn var knapphändiga. I dessa fall hade som enda notering angetts att den intagne är "vaken" eller "ligger". I övriga fall var noteringarna utförliga. I ett fall saknades tillsynsblad.

På vissa tillsynsblad fanns noteringar om "tidigast" följt av ett klockslag. Andra tillsynsblad hade påtecknade klockslag följda av antingen siffran 6 eller 8. Av flera tillsynsblad framgick att de omhändertagna frigetts först efter det klockslag som noterats som "tidigast".

På ett av tillsynsbladen hade det angetts att en omhändertagen "stiger upp vill ut – ringer efter skjuts". Därefter har det angetts i tre noteringar (kl. 10.30, 10.45 och 11.00) "väntar på skjuts". På ett annat tillsynsblad hade det vid kl. 22.45

angetts ”fick äta upp sin pizza i cellen”. Den intagne försattes på fri fot kl. 23.55.

Information till intagna m.m.

JO:s medarbetare noterade under granskningen av dokumentationen över de intagna i arresten att Polismyndighetens blankett Dokumentation av information (PM 253.3 Ver. 2017-12-20/1) inte används. Det framgick varken av de granskade tillsynsbladen eller övrig dokumentation om de intagna fått information om sina rättigheter eller inte.

Avslutande avstämning

JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser vid besöket. I samtalet med företrädarna för Polismyndigheten kom huvudsakligen följande fram.

JO:s medarbetare framhöll att det på ett antal tillsynsblad för omhändertagna för berusning angetts ”tidigast” och sedan ett klockslag. Det kan tolkas som att arrestvakterna är av uppfattningen att de frihetsberövade ska vara omhändertagna i minst sex timmar.

Företrädare för Polismyndigheten uppgav att man är medveten om att ett omhändertagande för berusning ska prövas kontinuerligt. Det kan dock hos arrestvakterna finnas en uppfattning om att personen ska vara omhändertagen i åtminstone sex timmar.

I fråga om anteckningen om att en omhändertagen fick äta pizza i cellen framhöll företrädarna för Polismyndigheten att personen omhändertogs när han var på väg från pizzerian. Även pizzan omhändertogs och den omhändertagne fick in den i cellen. Den person som fick vänta kvar i arresten på skjuts befann sig förmodligen utanför cellen.

Avslutande genomgång

En redogörelse för vad som kom fram vid den avslutande genomgången med arrestföreståndaren finns i protokollet från inspektionen av arresten Lycksele.

Vid protokollet

Simon Törnvall

Justeras den 19/2 2019

Karl Lorentzon

Uttalanden av JO med anledning av inspektionen

Jag har tagit del av protokollet. I protokollet från inspektionen av arresten Lycksele gör jag uttalanden som även berör arresten Vilhelmina.

2019-02-19

Cecilia Renfors